

Münşî'nin *Risâle-i Pâdzehir* adlı eserinden başka, Madagaskar ve Kunuri adaları halkının "Taverkaze", Fransızlar'ın "Coco-de-mer" dedikleri, Latince ismi "Lodoicea seychellarum" olan "nârcîl-i bahrî" (deniz hindistancevizi) hakkında *Risâle-i Fevâid-i Nârcîl-i Bahrî* adında küçük bir eseri daha vardır. Bu risâlenin yazma bir nüshası, Ali Münşî'nin, kınâkının (quinaquina) özelliklerine dair kaleme aldığı ve Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'ya ithaf ettiği *Tuhfe-i Aliyye* adlı eseri ve ipecacuanha (özellikle amipli dizanteri tedavisinde kullanılan bir bitki) üzerine yazdığı diğer monografisi ile birlikte İstanbul'da Millet Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (nr. 278). *Tuhfe-i Aliyye*'nin başka bir yazma nüshası ise Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Esad Efendi, nr. 2483/1).

Ali Münşî *İpecacuanha Risâlesi*'nin ilk bölümünde, Güney Amerika'dan gelen ipecacuanhanın 1690'lı yıllarda hekim Helvetius tarafından Fransa'da hastanelerde tecrübe edilip tanıtılarken daha 1686'da İstanbul'da bilindiğinden bahsetmekte ve bu eserini 1733'te kaleme aldığını belirtmektedir. Buna göre risâlesini ölümünden kısa bir süre önce tamamlamış olmalıdır.

BİBLİYOGRAFYA :

Sâlim, *Tezkire*, İstanbul 1315, s. 626-627; Müstakimzâde, *Mecelletü'n-Nisâb*, Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 628; *Osmanlı Müellifleri*, III, 228; Feridun Naîz Uzluk, XVIII. *Yüzyıl Türk Hekimlerinden Bursalı Ali Münşî'nin İpecacuanha Monografisi*, Ankara 1954, s. 3, 7-8; a.mlf., *Über das Heilmittel Ipecacuanha von Ali Münshi aus Bursa*, Estratto da "Atti" del XIV. Congresso Internazionale di Storia della Medicina, Roma-Selemo 1954, II; Bedi N. Şehsuvaroğlu, *Eczacılık Tarihi Dersleri*, İstanbul 1970, s. 303; Adıvar, *Osmanlı Türklerinde İlim*, s. 165-166, 189-190, 195; Arslan Terzioğlu, *Die Hospitäl und andere Gesundheitseinrichtungen der osmanischen Palastbauten...*, München 1979, s. 193; TA, II, 85.

ARSLAN TERZIOĞLU

ALİ b. MÜŞİR

(علی بن مسهر)

Ebü'l-Hasen Ali b. Müşir
el-Kureşî el-Kûfî
(ö. 189/805)

Musul kadısı ve hadis âlimi.

120 (738) yılı dolaylarında doğdu. Yahyâ b. Saîd el-Ensârî, Hişâm b. Urve, Âsım el-Ahvel, A'meş ve Ebû Mâlik el-Eşcaî gibi birçok üstattan hadis dinledi. Kendisinden de Hâlid b. Mahled, Serî es-Saka-

tî, Ebû Bekir b. Ebû Şeybe, Ali b. Hucr, Osman b. Ebû Şeybe gibi meşhur âlimler hadis rivayet ettiler. Rivayet ettiği hadisler *Kütüb-i Sitte*'de mevcuttur. 166 (783) yılında tayin edilip 174'te (790) azledildiği Musul kadılığı göreviyle meşhur oldu. Tarihi belli olmamakla beraber bir ara İrmîniye kadılığı da yaptı. Bu görevde iken gözlerinden rahatsızlandı; kendisinden önceki kadının teşvikiyle onu tedavi eden tabip gözlerini kör etti. Daha sonra Kûfe'ye döndü.

Bilhassa Kûfeliler'den çok hadis rivayet etmiştir. Âmâ iken ezberden rivayet ettiği hadisler bazı hadisçiler tarafından ihtiyatla karşılanmıştır. Abdullah b. Nümeyr onun bütün kitaplarını toprağa gömdüğünü, daha sonra zaman zaman kendisini ziyarete gelerek muhtelif râviler hakkında bilgi aldığını söylemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VI, 297; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, VI, 74, 121; İbn Hallikân, *Vefeyât*, VI, 387; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 290-291; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ*, VIII, 484-486; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VII, 383-384; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, I, 325.

İSMAİL L. ÇAKAN

ALİ b. MÜŞEYMEŞ

(علی بن مشيمش)

Beylikler döneminde
Anadolu'da eser veren bir mimar.

XIV. yüzyılın ikinci yarısında yaşamıştır; doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Adına, Selçuk'taki Aydınoğulları dönemine ait İsâ Bey Camii'nin 777 (1375) tarihli kitabesinde rastlanmaktadır. Bu kitâbede geçen Dimaşkî nisbesinden Şamlı olduğu anlaşılan Ali b. Müşeymeş, ilk olarak Şam Emeviyye Camii'nde ortaya çıkan ve daha sonra Di-

yarbakır Ulucamii ile Güneydoğu Anadolu'daki bazı Artuklu camilerinde devam eden plan şemasını, XIV. yüzyılın sonlarına doğru Batı Anadolu'da yeniden uygulama alanına çıkarmıştır. Bu çalışmasında, ayrıntılara girildiğinde daha da iyi görülebilen, çeşitli tesirlere getirdiği ustaca yorumuyla orijinal bir eser ortaya koymuştur. Bu durum onun, Türk ve İslâm mimarilerini iyi incelemesinden gelen köklü bir mimarlık kültürüne sahip olduğunu göstermektedir.

Kitâbe tarihi 820 (1417) olan Merzifon'daki Çelebi Mehmed Medresesi ile Amasya'daki Bayezid Paşa Camii'ni (822/1419) yapan mimar Ebû Bekir b. Muhammed b. Hamza el-Müşeymeş ve Ankara'daki Karacabey Külliyesi'ni (848/1444) yapan Sinâneddin Ahmed b. Ebû Bekir el-Müşeymeş de aynı mimar ailesinden gelmektedirler. Ayrıca İsâ Bey Camii'nde Ali b. Müşeymeş ile beraber çalışan ve onunla aynı nisbeyi taşıyan, mihrapta ismi kayıtlı Ali b. Dâvûd ed-Dımaşkî'nin de Ali b. Müşeymeş'in akrabası olması kuvvetle muhtemeldir. Usta-çırak düzeniyle kendi içinde mimar yetiştiren bu aileden, yapı kitâbelerinde adlarına rastlanmayan başka sanatkarların da çıkması mümkündür.

BİBLİYOGRAFYA :

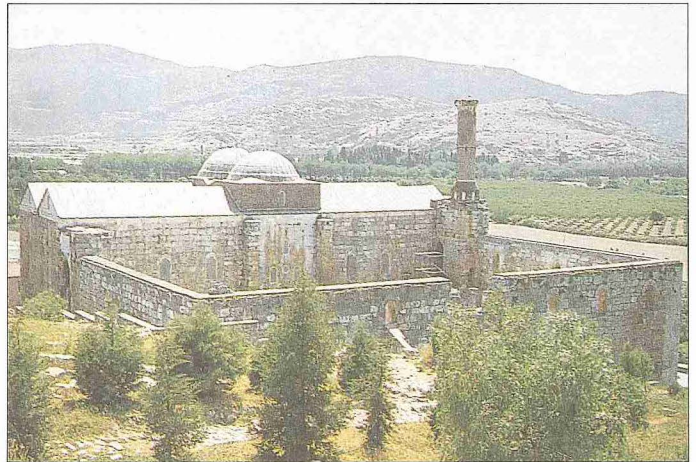
Ch. Texier, *Asie Mineure*, Paris 1862, s. 311; L. A. Mayer, *Islamic Architects and Their Works*, Genève 1956, s. 54; Zeki Sönmez, *Başlangıçtan XVI. Yüzyıla Kadar Anadolu'daki İslâm ve Türk Devri Yapılarında Çalışan Sanatkarlar* (doktora tezi, 1981), İÜ Ed. Fak., s. 239-243; K. Otto-Dorn, "Die İsa Bey Moschee in Ephesus" *Istanbul Forschungen*, XVII, Berlin 1950, s. 115-132.

ZEKİ SÖNMEZ

ALİ el-MÜTTAKİ

(bk. MÜTTAKİ el-HİNDİ).

Ali b. Müşeymeş tarafından inşa edilen İsâ Bey Camii - Selçuk / Izmir